خراسان جنوبی
روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی خراسان جنوبی

ایمنی؛ پاشنه آشیل بازار بیرجند

رنجبر_صدای پرنده ها از کوچه ای در سه راه اسدی تورا به سراشیب کوچه می خواند، پرنده ها خودشان را به دیواره های فلزی قفس می کوبند، خرگوش ها زمین قفس را با پنجه هایشان چنگ می زنند انگار مشامشان حادثه ای را استشمام می کند، دو طرف کوچه تا چشم کار می کند سد معبر شده است و کسبه زیر سقف گنبدی و خشتی مشغول کارند، درست روبروی همین کوچه مدرسه ای قدیمی میزبان دانش آموزانی است که بی دغدغه زیر سقف ناامن آن مشغول تحصیل هستند.

از پیچ کوچه که عبور می کنی نگاهت روی رنگین کمان رنگ رنگ شده نخ های قالی خیره می ماند و چراغی که مغازه را گرم می کند، در جستجوی کپسول قرمز رنگی می گردی که مغازه دار در بحران آتش سوزی بتواند از آن استفاده کند اما اثری از آن نیست.

• آموزش ندیده ایم

مردی میانسال که میراث دار پدر است از پا بر جا بودن مغازه با سقف گنبدی از ۶۰ سال پیش می گوید و اینکه هرگز به حادثه ای از جنس آتش سوزی نیندیشیده تا بخواهد علاج واقعه را قبل از وقوع بکند.

ادعا می کند تا کنون آموزشی هم به کسبه بازار در زمینه استفاده از کپسول آتش نشانی داده نشده است . تر از وی قدیمی در گوشه ای از مغازه این پا و آن پا می کند تا مشتری بیاید و صاحب مغازه نخ ها را برایش وزن کند.

«خودروی امدادی آتش نشانی نمی تواند وارد کوچه های کم عرض بازار شود» با گفتن این جمله سرش را به نشانه تاسف تکان می دهد و می گوید: داشتن امکانات اطفای حریق برای همه کسبه ضروری است.

• کپسول قرضی

پیک نیک گوشه و کنار بیشتر مغازه ها دیده می شود. چهره مردی در میان ابزارهای فلزی پنهان شده و شاید فضای مغازه اش به ۶ متر هم نرسد برای سقف گنبدی مغازه هم سقف کاذبی تعبیه کرده، که وقتی می ایستد با سرش فاصله چندانی ندارد.

با خونسردی می گوید که اگر مغازه اش دچار حریق شود از همسایه کپسول آتش نشانی قرض می گیرد و مغازه او نیازی به کپسول آتش نشانی ندارد و از ته دل می خندد.

بوی اسفند روی آتش به مشام می رسد . باید از کنار سایه هایی که بی وقفه از دیوارهای خشتی و کوچه های باریک بازار بیرجند عبور می کنند بگذری، ساباط دود گرفته و سیاه و کم عرض را پشت سر بگذاری تا به دخمه کوچکی برسی که پیرمردی پشت میز کاری از جنس تنه درخت، درخود مچاله شده و گرمای خورشید را مهمان دخمه اش کرده است. تا چشم کار می کند کفش های چرم کهنه و میخ می بینی، جایی برای نشستن نیست.

از هم نشینی اش با جایی که نامش را مغازه گذاشته سالها می گذرد و خطوط چین و چروک صورتش را می توان شمرد. هوای دم کرده دخمه نفس گیر است، زیر این سقف گنبدی که خشت خشتش با او عجین شده مجال صحبت پیدا می کنم.

اثری از کپسول آتش نشانی در انبوهی از کفش های کهنه و دهان باز کرده نیست. سالهاست که پشت بام دخمه اش را ندیده است و هر صبح در به روی اشعه های کم توان خورشید گشوده و بی آنکه فکر کند حادثه ای در کمین است میخ به کفش ها کوبیده و با بوی چسب و چرم مشامش عادت کرده است.

او به خوبی می داند اگر گوشه ای از بازار بیرجند جرقه ای زده شود راه در رویی وجود ندارد، آتش از البسه فروشی ها به مغازه های هم جوار زبانه خواهد کشید و کوچه های کم عرض بازار راه را بر آتش نشانان و خودروهایشان خواهد بست.

• شارژ ۷ ساله کپسول

۷ سال از زمان شارژ کپسول آتش نشانی مغازه اش گذشته و جوان کاسب بی خبر از این، مشغول فعالیت است و کلاف های نخ را جابجا می کند از زمانی که برای پروانه کسب اقدام کرده تا کنون آموزشی برای استفاده از کپسول آتش نشانی و اطفای حریق ندیده است.

کپسول آتش نشانی پشت شیشه در بزرگ مغازه روی میز جا خوش کرده است . او می گوید: ۱۰ سال پیش مغازه ام آتش گرفت و آن زمان کپسول آتش نشانی نداشتم و با تماس با مرکز آتش نشانی از گسترش حریق پیشگیری و آتش خاموش شد.

جانمایی کپسول را در مغازه اش قابل قبول و هر ۶ ماه یکبار را برای شارژ آن مناسب می داند که باید خود کسبه در این زمینه اقدام کنند.

یکی دیگر از کسبه بازار بیرجند پشت دخل ایستاده است و می گوید: هیچ الزامی از طرف سازمان آتش نشانی برای داشتن کپسول آتش نشانی در مغازه های بازار نیست و تا کنون آموزشی هم در این زمینه از طرف کارشناسان سازمان آتش نشانی داده نشده است و هر سال یک بار کپسول را شارژ می کنیم.

بازار سرپوش هم مملو از مغازه هایی است که پوشاک، کیف و کفش عرضه می کنند اما ایمنی خوبی در این واحد های فروش نمود ندارد.

• درخواست ورود رسانه ها

عبور عابران بیشمار از کنار یکدیگر زیر سقف کوتاه بازار نفست را به شماره می اندازد یکی از کسبه که صاحب ۵ دکان است می گوید: سازمان آتش نشانی تا کنون آموزش مستقیمی در زمینه اطفای حریق و نحوه استفاده از کپسول آتش نشانی نداده است و آموزش ها در این مورد مربوط به زمانی است که کسبه برای دریافت پروانه کسب اقدام می کنند.

وی از بی راهه رفتن برنامه های آموزشی توسط رسانه ها به ویژه صدا و سیما هم گلایه مند است که جنبه های آموزشی را در زمینه حریق و آتش سوزی از یاد برده اند حتی در گذشته بخشی از دروس مدارس به این موضوع اختصاص داشت که از صفحات کتاب ها حذف شده است.

• ساخت بازار جدید

«بافت بازار فرسوده و قدیمی است و برای جذب و نگه داشتن گردشگر نیاز به توجه بیشتری از سوی مسئولان امر دارد.» او با گفتن این جمله ادامه می دهد: مسئولان باید بازاری با سازه های مقاوم بسازند تا این بازار هم با همه قدمتش برای جذب گردشگر پا برجا بماند.

شهرداری بیرجند هزینه تجدید بنا را در بازار آنقدر افزایش داده است که از توان کسبه خارج است به علاوه متخصصان سازمان ها سر جایشان نیستند چرا در شورای شهر باید نماینده ای از اصناف به جای نماینده آتش نشانی حاضر شود وتازه بعد از حادثه پلاسکو مسئولان آتش نشانی به شورای شهر راه یابند.

مشکل امدادرسانی به بازار بیرجند در صورت بروز حریق یا هر حادثه دیگری باید عارضه یابی شود، نبود کپسول آتش نشانی در هر مغازه بازار یک مشکل است هم چنین چنانچه حادثه ای اتفاق بیفتد با توجه به راه داشتن کوچه های بازار به خیابان های اطراف و طبقات کم ساختمان ها راه در رو وجود ندارد بنابراین نباید بازار بیرجند را با ساختمان پلاسکو در تهران مقایسه کرد.

• رفت و آمد نفس گیر

او با اشاره به قدمت چندین ساله بازار بیرجند به نکته مهم دیگری هم اشاره می کند. چرا زمانی که سقف این بازار را پایین تر آوردند مسئولان آتش نشانی که حالا این موضوع را مشکل بزرگی می دانند اعمال نظر نکردند.

به نظر وی زمانی که تردد مردم برای خرید در بازار زیاد است حتی تنفس مردم با مشکل مواجه می شود چه برسد به زمانی که حریقی اتفاق بیفتد و دود همه بازار را فرا بگیرد.

او کپسول آتش نشانی را در بخشی از مغازه خوار و بار فروشی اش جانمایی کرده که قابل دسترسی باشد و ادعا می کند که به موقع کپسول را شارژ می کند و اضافه می کند: هر کدام از ما به عنوان کسبه بازار باید برای خودمان ارزش قایل باشیم و برای پیشگیری از حریق در بازار درست عمل کنیم و کپسول اطفای حریق در مغازه داشته باشیم.

دستش را بالای نردبانی که نیمی از آن پشت دیواری پنهان شده می برد مرتب تکرار می کند کپسول آتش نشانی مغازه ام اینجاست، سرم را نزدیک می برم اما چیزی دیده نمی شود انگار از موضوع جانمایی صحیح کپسول اطلاعی ندارد.

سری هم به بازار کهنه بیرجند می زنیم که آنطرف سه راه اسدی روبروی بازار جدید قرار دارد همانجایی که روزگاری قطب مشاغل بود از لحاف دوزی و کفش دوزی گرفته تا آهنگری.

اینجا خشت های سست و غرفه هایی دارد که تبدیل به انبار برخی کسبه شده است.

یکی از کسبه خانم که سقف و دیوارهای مغازه اش را با کیسه گونی پوشانده و کنار چراغ والری قدیمی نشسته است می گوید: تهیه و جانمایی کپسول آتش نشانی در مغازه های بازار یک امر مهم است که هر فردی باید در این زمینه خودش را مسئول بداند.

سه مخزن پیک نیک با شیئی که بی شباهت به بشقاب ماهواره نیست و یک توری را در خود جای داده در کنار پارچه های بیرون از مغازه توجهم را جلب می کند.

• عوارض زیاد شهرداری

یک شیر آتش نشانی هم ابتدای این بازار نصب شده است و کمتر مغازه ای کپسول آتش نشانی دارد یکی از کسبه نسبت به عملکرد شهرداری بابت بهسازی مغازه هایشان گلایه مند است و می افزاید: برای تعویض چارچوب فلزی در مغازه هم باید عوارض به شهرداری بپردازیم و همین موضوع باعث شده که نتوانیم مغازه ها را بهسازی و بازسازی کنیم.

او از نبود ابزارهای تشویقی از طرف سازمان آتش نشانی بابت شارژ به موقع کپسول آتش نشانی گلایه مند است و اضافه می کند: اندازه کپسول های آتش نشانی براساس کاربری هر مغازه متفاوت است و فقط زمان دریافت پروانه کسب آموزش هایی به کسبه در زمینه نحوه استفاده از این کپسول ها داده می شود.

کسبه این بازار اما از عملکرد آتش نشانی در زمینه آموزش ها راضی به نظر می رسند اما هزینه بالای شارژ کپسول های آتش نشانی را مانع از شارژ می دانند و از سازمان آتش نشانی می خواهند که این کپسول ها را رایگان شارژ کند.

«تا مشکلی پیش نیاید هیچ مسئولی برای ایمنی بازار وارد عمل نمی شود.» این جمله را هم از میان جمع کسبه فردی می گوید که ادعا می کند هزینه نصب شیر آتش نشانی هم از کسبه بازار دریافت شده است.

این بازار حتی از داشتن گاز شهری هم محروم است و کسبه این موضوع را یکی از دلایل استفاده از وسایل گرمایشی غیر استاندارد عنوان می کنند.

• جلسه ای با فوریت ایمنی بازار و...

حادثه ناگوار آتش سوزی در ساختمان پلاسکو آنقدر تکان دهنده بود که ۳ بهمن ماه جاری این تلنگر را به مسئولان زد تا برای اندیشه کردن درباره راه های پیشگیری از تکرار این حادثه و اطلاع از وضعیت فعلی شهر در بیرجند دور هم جمع شوند. مدیر عامل سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری بیرجند در این نشست که صد و نود و هفتمین جلسه شورای شهر بیرجند بود از دل نگرانی هایش صحبت کرد و وضعیت شهر را این گونه توضیح داد که از سال ۹۳ سازمان آتش نشانی در ۳ حوزه عملیات، آموزش و ایمنی برنامه ریزی های لازم را انجام داده است و در دو سال گذشته تجهیزات کافی خریداری شده و در بحث مقابله هیچ گونه مشکلی وجود ندارد.

«میرزایی» با گلایه از ناامن بودن واحدهای صنفی شهر گفت: تا کنون چند مرتبه به اصناف تذکر داده شده و ماده ۱۷ قانون اصناف به صراحت اعلام کرده است که باید اصناف تاییدیه های ایمنی را از آتش نشانی دریافت کنند چون این قانون در تمام کشور اجرا می شود.

وی به نا امنی بازار بیرجند هم اشاره کرد و افزود: سقف بازار طوری پایین است که در صورت حادثه دود باعث گسترش آتش می شود و چیدمان اصناف بدون هیچ گونه دقتی گسترش حریق را در زمان حادثه به دنبال دارد.

او بافت مسکونی موجود در کوچه های بازار که امکان ورود خودروی آتش نشانی را از کار کنان می گیرد را هم مورد تاکید قرار داد و گفت: در مورد انبارهای پشت بازار هم اگر اتفاقی رخ دهد نمی توان اقدام خاصی انجام داد چون مشکلات عدیده ای در این قسمت شهر وجود دارد. مدیر عامل سازمان آتش نشانی ادامه داد: نظام مهندسی طبق قانون باید در هر مرحله کار را به شهرداری گزارش دهد اما در بررسی هایی که انجام دادیم ناظران این کار را انجام نمی دهند.

> رئیس سازمان آتش نشانی بیرجند: سال گذشته و جاری دوبار اخطار به اصناف حاضر در بازار داده شده که این اخطارها از طریق مکاتبه با مدیر کل امنیتی استانداری، فرمانداری بیرجند و بعد مجمع امور صنفی در مورد ایمن سازی مغازه ها بوده است

• اگر برنامه ای مصوب شود

«میرزایی» در مورد هزینه های دریافت خدمات و بازدید از اصناف ادامه داد: اصناف شهر ایمنی ندارند و پیشنهاد دادیم تا هزینه دریافت ایمنی را که شورای شهر برای سال آینده ۲۰ هزار تومان تعیین کرده است ۱۰ درصد کاهش دهد تا اصناف در زمینه دریافت مجوز اقدام کنند. وی با ارائه برنامه ۵ ساله آتش نشانی به شورای شهر گفت: اگر این برنامه مصوب و ضمانت اجرایی داده شود سال ۹۹ اعلام می کنیم که ۷۰ درصد بیرجند ایمن است.

«نیک» عضو شورای شهر هم در مورد روند تسهیل برداشت آب در شهر از «میرزایی» سوالی کرد که مدیر عامل سازمان آتش نشانی این گونه پاسخ داد: ۶۷ شیر به نسبت جمعیت و ۹۰ شیر به نسبت مساحت در شهر مورد نیاز است که ۳۵ شیر نصب شده و ۵ شیر آتش نشانی دیگر در حال نصب است.

• برخورد قضایی

شهردار بیرجند که در این جلسه حضور داشت به «یزدان شناس» عضو شورای شهر و رئیس مجمع امور صنفی استان در مورد ایمن نبودن واحدها گفت: اگر مسئله اصناف پرداخت نکردن ۲۰ هزار تومان سهم واحد تجاری است موافق هستیم تا شورا این مبلغ را به هزار تومان کاهش دهد.

در این جلسه «مدیح» شهردار بیرجند، «نیک» عضو شورای شهر و «میرزایی» مدیر عامل سازمان آتش نشانی خواستند موضوع نهادها و واحدهای صنفی که همکاری با آتش نشانی برای تامین ایمنی ندارند از طریق دادستانی و مراجع قضایی پیگیری شود.

اما «یزدان شناس» عضو شورای شهر بیرجند که در این جلسه به عنوان رئیس مجمع امور صنفی حضور داشت در زمینه ایمن نبودن اصناف که از ابتدای جلسه مطرح شد گفت: برای قوانین نمی توانیم سریع اظهار نظر کنیم و اصناف در کشور ما برای دریافت مجوز باید تاییدیه ۷۰ نهاد را اخذ کنند که به دلیل این که دولت به دنبال روان سازی بازار کار است از سال ۹۲ الزام دریافت تاییدیه ایمنی اصناف از آتش نشانی حذف شده است. وی با بیان این که بحث «پلاسکو» را به بیرجند ربط ندهید افزود: در بیرجند خطرات کمتر و یا صفر است و لازم نیست مردم را نگران کنیم و اگر آئین نامه ای وجود دارد آتش نشانی ابلاغ کند تا به اتحادیه ها اعلام کنیم. «میرزایی» هم خطاب به اعضای شورای شهر گفت: بازدید ها رایگان است و در صورت بروز هرگونه اتفاق در اصناف مجمع امور صنفی مسئول است و در ضمن قانون گذار سازمان آتش نشانی را سازمانی شبه نظامی تعریف کرده است.

در ادامه رئیس مجمع امور صنفی با بیان این که شما مسائل ایمنی را ابلاغ کنید تا به اصناف و اتحادیه ها ارسال کنیم گفت: شما ضوابط ایمنی را کی فرستادید؟ تنها کسی که به سراغ ما نیامده است شما هستید.

«یزدان شناس» ادامه داد: در مورد حق عضویت هم فرافکنی نکنید ضمن این که درآمدزایی را از ذهنتان حذف کنید تا مشکل حل شود.

در ادامه جلسه شهردار بیرجند وارد این بحث شد و گفت: پیشنهاد این است که شورا بودجه شهرداری را بررسی کند و به آتش نشانی دستور می دهم تا از امروز به صورت رایگان دوره آموزشی ویژه اصناف را در آتش نشانی برگزار کند و در صورتی که کوچکترین اتفاقی در شهر رخ دهد آتش نشانی مسئول است.

مدیر عامل سازمان آتش نشانی تاکید کرد: هر مسئول واحد صنفی باید بر اساس بار سوخت قابل اشتعال از کپسول آتش نشانی مناسب با نظر کارشناس این سازمان استفاده کند و کپسول را نزدیکی در ورودی در ارتفاع یک و نیم متری نصب کند.

مدیر عامل سازمان آتش نشانی در این باره در گفت و گو با خراسان جنوبی نسبت به برگزاری کلاس های آموزشی برای اصناف در محل بازار بیرجند اعلام آمادگی می کند.

«میرزایی» تاکید می کند: حتی اگر ۱۵ نفر از صاحبان اصناف در مسجد بازار یا هر کجا که تمایل داشته باشند حضور پیدا کنند کارشناسان آتش نشانی آمادگی دارند تا آموزش های لازم را به آنها ارایه بدهند، اما متاسفانه تا کنون با استقبال کم اصناف بازار نسبت به کلاس های آموزشی روبرو بوده ایم در حالی که کارشناسان در زمان تعیین شده حاضر شده اند و جای اصناف خالی بوده است.

وی با بیان اینکه سال گذشته و جاری دوبار اخطار به اصناف حاضر در بازار داده شده می گوید: این اخطارها از طریق مکاتبه با مدیر کل امنیتی استانداری، فرمانداری بیرجند و بعد مجمع امور صنفی در مورد ایمن سازی مغازه ها داده شده است.

وی از نصب چهار شیر آتش نشانی در دو بازار خبر می دهد و می افزاید: در حال حاضر تعداد این شیرهای آتش نشانی کافی است اما ورود خودروی امداد آتش نشانی به داخل بازار با توجه به کم عرض بودن کوچه ها ناممکن است.

وی با تاکید بر این نکته که در حال حاضر آموزش ایمنی از تامین تجهیزات مهم تر است ادامه می دهد: کسبه بازار باید آموزش ببینند تا بدانند بر اساس چیدمان نامناسب مغازه های بازار در صورت بروز حادثه چگونه حریق را مهار کنند. آموزش دیدن هزینه ای برای آنها ندارد و از طرفی اعلام آمادگی می کنیم در صورت استقبال کارگاههای آموزشی برگزار کنیم.

وی معتقد است پایین آوردن سقف بازار هم مشکل دیگری است که باعث شعله ور شدن حریق می شود و دود به سرعت بازار را در بر می گیرد.

وی عنوان می کند: استفاده از وسایل غیر استاندارد گرمایشی هم توسط کسبه بازار مشکل دیگری است که باید حل شود و در این مورد هم باید اصناف پای کار بیایند. به گفته وی وظیفه سازمان آتش نشانی نظارت بر اجرای قوانین و دستور العمل های ایمنی و بهداشتی است و قصد پلمب کردن هیچ مغازه ای را در بازار نداریم اما تخلفات به مجمع امور صنفی اطلاع داده می شود. وی تاکید می کند: باید روحانیان شهر پای کار آمده و با اطلاع رسانی در مورد ضروری بودن آموزش های ایمنی در مساجد به کمک سازمان آتش نشانی بیایند. وی در خصوص دریافت عوارض توسط شهرداری برای ایمن سازی مغازه ها در بازار هم می گوید: تا کنون گزارشی در این مورد نداشته ایم اما از طرفی هم نمی توانیم قوانین شهرداری را در مورد دریافت عوارض تغییر بدهیم و این قوانین در کشور یکسان اجرا می شود. وی اظهار کرد: پس از حادثه پلاسکو هشدارها به همه سازمان های مربوط به ایمن سازی بازار داده شده است و سازمان آتش نشانی تابع دستور این سازمان ها است و به وظیفه خود تا کنون در این مورد عمل کرده است.